

Конституційний Суд України
м. Київ, вул. Жилианська, б. 14

громадян України
Гемонові Олени Леонідівни.

Пильгуй Інни Володимирівни,

Зайцевої Лариси Тимофіївни,

Ларіної Алевтіни Вікторівни,

Коломоєць Ніни Іллівни,

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

про необхідність офіційного тлумачення Статті 58 Конституції України з метою забезпечення реалізації та захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина

Наказом регіонального відділення Фонду державного майна України у області від ір. за № та згідно Переліку нерухомого майна передано майно у власність приватизованому АТ

Підприємство створене облдержадміністрацією області шляхом корпоратизації, Перелік нерухомого майна затверджено Наказом Управління майном обласної державної адміністрації “Про надання переліку нерухомого майна”

Вкладаючи свої ваучери у приватизоване будівельне підприємство розраховували на його розвиток і одержання дивідендів від його діяльності. Але пенсійна реформа та, відповідно, прийнятий Закон України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» перевернув уяву про прибутковість підприємства радянського походження.

Підприємство, на якому працюємо та є його акціонерами, налічує в теперішній час близько 20 осіб, вимушене з коштів, призначених на оплату праці, вносити до Пенсійного фонду плату, що покриває фактичні витрати на виплату і доставку пенсій особам, які були зайняті повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за Списком N 1 до набуття права на пенсію за віком відповідно до Закону. ЗУ «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування» вперше ввів цю норму і зобов’язав підприємство відшкодовувати пільгові пенсії за час до дати набрання ним чинності.

Відповідно до Розділу XV «ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ» Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», який набрав чинності 01.01.2004 року

«2. Пенсійне забезпечення застрахованих осіб, які працювали або працюють на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, та за результатами атестації робочих місць, на посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах або за вислугу років, які відповідно до законодавства, що діяло раніше, мали право на пенсію на пільгових умовах або за вислугу років, здійснюється згідно з окремим законодавчим актом через професійні та корпоративні фонди.

До запровадження пенсійного забезпечення через професійні та корпоративні фонди:

1) особам, зазначеним в абзаці першому цього пункту, пенсії призначаються за нормами цього Закону в разі досягнення пенсійного віку та наявності трудового стажу, передбаченого Законом України "Про пенсійне забезпечення".

У цьому випадку розміри пенсій визначаються відповідно до статті 27 та з урахуванням норм статті 28 цього Закону.

При цьому зберігається порядок покриття витрат на виплату і доставку цих пенсій, що діяв до набрання чинності цим Законом.

Підприємства та організації з коштів, призначених на оплату праці, вносять до Пенсійного фонду плату, що покриває фактичні витрати на виплату і доставку пенсій особам, які були зайняті повний робочий день на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, крім тих, що були безпосередньо зайняті повний робочий день на підземних роботах (включаючи особовий склад гірничорядувальних частин) з видобутку вугілля, сланцю, руди та інших корисних копалин, на будівництві шахт та рудників за списком робіт і професій, затвердженим Кабінетом Міністрів України, починаючи з дня набрання чинності цим Законом, у розмірі 20 відсотків з наступним збільшенням її щороку на 10 відсотків до 100-відсоткового розміру відшкодування фактичних витрат на виплату і доставку цих пенсій до набуття права на пенсію за віком відповідно до цього Закону.

Тобто, замість того, щоб дати підприємству розвиватися, робітникам одержувати гідну заробітну плату, акціонерам - дивіденди, вказаним Законом на підприємство покладений важкий тягар відшкодування пільгових пенсій за робітників, які працювали до прийняття Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Вважаємо, що розділ XV «ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ», ст.26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», порушує наші права, які визначені основним законом України - Конституцією України в частині діючого механізму відшкодування пільгових пенсій колишнім працівникам, практично, за рахунок нині працюючих, в результаті – не одержання гідної заробітної плати. Крім, іншого, вказаний розділ Закону має зворотну дію у часі, що також суперечить нормам Основного Закону України

Стаття 58 Конституції України визначає один з найважливіших загальновизнаних принципів сучасного права - закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. Це означає, що *вони поширюють свою дію тільки на ті відносини, які виникли після набуття законами чи іншими нормативно-правовими актами чинності.*

Закріплення названого принципу на конституційному рівні є гарантією стабільності суспільних відносин, у тому числі відносин між державою і громадянами (юридичними особами), породжуючи у них впевненість у тому, що їхнє існуюче становище не буде погіршене прийняттям більш пізнього закону чи іншого нормативно-правового акта.

Отже, нормативно-правові акти регулюють відносини, які виникли з дня набрання ними чинності. Якщо відносини, які виникли раніше і регулювалися нормативно-правовим актом, який втратив чинність, новий нормативно-правовий акт застосовується до прав та обов'язків, що виникли з моменту набрання ним чинності.

Закони зі зворотною дією порушують досить важливі принципи, на яких ґрунтуються правові системи сучасної демократії — принцип правової визначеності та принцип захисту правомірних очікувань, у доктрині зворотної дії надається першочергова увага не стільки тому моменту, коли закон стає чинним, скільки наслідкам його впливу на існуючі правовідносини, або на правовідносини, що завершені. Іншими словами, конституційність закону зі зворотною дією

На підставі п.2 Статті 150 Конституції України та відповідно до п.4 Статті 13 та Статей 42, 43 Закону України “Про Конституційний Суд України” прошу Конституційний Суд України дати офіційне тлумачення положень Статті 58 Конституції України. А саме:

Стаття 58. Закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи.

Предмет необхідного тлумачення:

Пунктом 2.1 розділу XV «Прикінцеві положення» ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», який набрав чинності 01.01.2004 року, **ВПЕРШЕ** введено відшкодування підприємствами пільгових пенсій **за списком № 1** виробництв, робіт професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України. Тобто цією нормою Закону зобов'язано підприємства, **які на момент введення в дію Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» вже не мали виробництв із шкідливими умовами праці**, відшкодувати пільгові пенсії за **Списком № 1**. Адже цей закон фактично поширив дію норм щодо відшкодування підприємствами пенсійних виплат за період стажу, набутий до його прийняття- до 01.01.2004 року, тобто, фактично, має зворотню дію. За загальновизнаним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі. **Цей принцип закріплений у частині першій статті 58 Конституції України, за якою дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності і припиняється з втратою ним чинності.** Суть зворотної дії нормативно-правових актів у часі полягає в тому, що їх юридична обов'язковість поширюється на правовідносини, які виникли до набрання цим нормативно-правовим актом чинності. Таким чином, Конституція України закріпила положення щодо неприпустимості зворотної дії в часі законів та інших нормативно-правових актів. У відповідності до норми статті 8 Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права. **Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.**

Вважаємо, що пунктом 2.1 розділу XV «Прикінцеві положення» ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» грубо порушено статті 8, 58 Конституції України.

При розгляді нашого звернення, просимо суд надати відповіді на наступні питання:

- 1) Чи може поширюватися чинність норм Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» на правовідносини, що виникли до його прийняття.
- 2) Чи повинні були суди у судових рішеннях, ухвалах, постановах, винесених у 2013-2014 роках посилалися на п.2.1 розділу XV «Прикінцеві положення» ЗУ

«Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», та ігнорувати порушення норм основного Закону України. Чи правомірні були ці рішення, ухвали, постанови, якщо вони ґрунтувалися на нормах закону, що суперечить нормам Конституції.

- 3) Чи є підставою для перегляду в касаційному порядку, в порядку нагляду тощо, судових рішень, які мають суперечність у них з нормами Конституції України.

Обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні.

Офіційне тлумачення положень Статті 58 Конституції України є необхідним у зв'язку з наявністю неправомірного, на наш погляд, їх застосування судами України, причому усі судові інстанції ігнорують цей принцип права.

Так, відповідно до рішень Конституційного суду України щодо офіційного тлумачення положень ст.58 Конституції України (справи про зворотну дію у часі законів та інших нормативно-правових актів) підтверджено: *закони та нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність осіб, про що визначено у самих рішеннях Конституційного суду:*

- від 19.04.2000р. № 6-рп/2000, справа № 1-3/2000;
- від 09.02.1999р. № 1-рп/99, справа № 1-7/99;
- від 13.05.1997р. № 1-зп, справа № 03/29-97.

Міністерство юстиції України у своєму листі від 11.01.2011р. № 18222-0-26-10-20, з посиланням на рішення Конституційного суду від 09.02.1999р. № 1-рп/99, також підтвердило позицію підприємства: *«за загально визначеним принципом права закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії у часі».*

В жодному рішенні судів області, Вишого адміністративного суду не було надано оцінки і висновків щодо зворотності у дії п.2.1 «Перехідні положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», хоча в кожному запереченні на позов, в кожній скарзі підприємство наголошувало на цей факт:

- постанова окружного суду від по справі №
- ухвала апеляційного адміністративного суду від по справі
- ухвала Вишого адміністративного суду України від справа №
- відмовлено у відкритті касаційного провадження;
- постанова Дніпропетровського окружного суду від по справі №
- ухвала Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від по справі
Ухвалою Вишого адміністративного суду України від року
відкрито касаційне впровадження за аналогічною справою.

Такий різнобій позицій Конституційного суду України і судових інстанцій є, на наш погляд, неприпустимим сам по собі, зважаючи на правову і політичну вагомість цієї проблеми. Крім того, відмова у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою публічного акціонерного товариства на постанову окружного суду від та ухвалу апеляційного адміністративного суду від р. — призвело до порушення конституційних прав і свобод підприємства. А саме:

- прав, гарантованих частиною 2 Статті 55 Конституції України (*«Кожному*

гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб”).

- прав, гарантованих Статтею 8 Конституції України (“*Норми Конституції є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини безпосередньо на підставі Конституції України гарантується*”).

Звертаємо увагу, що в результаті діючої норми п.2.1 «Перехідні положення» Закону «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», відбувається порушення не тільки статті 58 Конституції України, але і статті 6 Конвенції про захист прав людини й основних воль, відповідно до якого кожний має право на справедливий і публічний розгляд справи у суді, та порушується конституційний принцип необоротності дії законів у часі (стаття 58) і конституційне право на працю (стаття 43).

Отже, саме з метою забезпечення реалізації та захисту конституційних прав та, взагалі, визначення вірного застосування зазначених норм, враховуючи актуальність цього звернення в світі законодавчої неврегульованості, необхідно надати офіційне тлумачення статті 58 Конституції України в частині застосування п.2.1 «Перехідних положень» Закону України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», який набрав чинності 01.01.2004 року, та поширив свої норми на правовідносини, що виникли до його прийняття. Відповідно до статті 43 Закону суб’єктами права на конституційне звернення для дачі висновків Конституційним Судом щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України є громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи.

Одним із основоположних принципів організації та функціонування правової держави є верховенство конституції в системі нормативних актів, її пряма, безпосередня дія. В Україні єдиним органом конституційної юрисдикції, функціонально уповноваженим здійснювати конституційний контроль, є Конституційний Суд України. Охороняючи норми Конституції України Конституційний Суд, тим самим, охороняє і всі права людини і громадянина, що закріплені в ній. Конституційний суд, як орган правосуддя, вирішує завдання захисту конституції: забезпечення її верховенства, принципу розподілу влади, захист прав і свобод людини і громадянина. Завданням Конституційного Суду України є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні. Конституційний суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Закони та інші нормативно-правові акти регулюють широке коло суспільних відносин, суб’єктами права яких є і фізичні, і юридичні особи. Статтями 13, 129 Конституції України закріплений конституційний принцип рівності всіх суб’єктів права перед законом, який означає пред’явлення до всіх них однакових вимог та відсутність у будь-кого з них привілеїв. Фізичні особи, намагаючись захистити свої визначені Конституцією України права і свободи, і, керуючись зазначеною вказівкою частини третьої статті 8 Основного Закону звертаються до судів. Стаття 8 Конституції України прямо не визначила до якого саме суду людина може звертатися у разі порушення його прав. Тому, громадяни застосовують статтю 8 Конституції України коли вважають що права їх порушені, до всіх судів судової системи України, в тому числі і до

Конституційного суду.

Перелік документів та матеріалів, що додаються (копії):

1. Рішення Конституційного суду України: від 19.04.2000р. № 6-рп/2000, справа № 1-3/2000; від 09.02.1999р. № 1-рп/99, справа № 1-7/99; від 13.05.1997р. № 1-зп, справа № 03/29-97 - 9 арк.
2. Лист Міністерства юстиції України від 11.01.2011р. № 18222-0-26-10-29 - 1 арк.
3. Заперечення на адміністративний позов . - 3 арк.
4. Постанова окружного суду по справі № - 2 арк.
5. Апеляційна скарга - 2 арк.
6. Ухвала апеляційного адміністративного суду по справі - 1 арк.
7. Касаційна скарга від . - 3 арк.
8. Ухвала Вищого адміністративного суду України від . справа № - 1 арк.
9. Заперечення на адміністративний позов від - 3 арк.
10. Постанова окружного суду від по справі № - 3 арк.
11. Апеляційна скарга від - 3 арк.
12. Ухвала апеляційного адміністративного суду від по справі № - 1 арк.
13. Касаційна скарга від . - 4 арк.
14. Ухвала Вищого адміністративного суду України від . справа №

Громадяни України:

Гемонова О.Л.

22.06.2016

Коломоєць Н.І.

Пільгуй І.В. _____

Зайцева Л.Т. _

Ларіна А.В. _